

Messadi concernent il relasch dalla lescha davart il manteniment, la gestiun e l'utilisaziun dallas ovras da meglieraziun e d'ulteriuras ovras ordeifer il territori da baghegiar

Preziau signur president dil parlament
Stimadas parlamentarias e stimai parlamentararis

Sequentamein suttamettein nus a Vus il messadi ed il sboz per introducir la lescha davart il manteniment, la gestiun e l'utilisaziun dallas ovras da meglieraziun e d'ulteriuras ovras ordeifer il territori da baghegiar.

Situaziun da partenza

Las anteriuras vischnauncas da Castrisch, Luven, Pigniu, Pitasch, Riein, Ruschein, Sevgein e Siat havevan mintgamai in reglament per il manteniment dallas ovras da meglieraziun ni in reglament cun in tetel resp. cun in cuntegn semeglient (suandontamein: reglaments davart il manteniment dalla meglieraziun). Sin fundament dalla complexitad dil tema e dalla reglamentaziun buc unitara (entginas vischnauncas disponevan buca d'in tal reglament) han ins exequiu mo parzialmein ils reglaments suenter la fusiun. Exequiu han ins en emprema lingia las incumbensas dalla vischnaunca concernent il manteniment e la renovaziun dallas ovras da meglieraziun, ferton ch'ins ha buc incassau las taxas da manteniment dallas proprietarias e dils proprietaris dils beins immobiliars che profiteschan directamein. Enstagl ha la suprastanza communal decidu cun il conclus dils 6 da fevrer 2017 l'ordinaziun per carrar cun vehichels a motor sin vias d'alp, da funs e d'uaul dalla vischnaunca dad Ilanz/Glion¹, notabene retroactivamein per igl 1. da fevrer 2017. Quella reglescha per tgei intent ch'ins astga carrar sin las vias d'alp, da funs e d'uaul sco era las taxas da canzlia ch'ei da pagar per ina permissiun corrispudenta (vignetta). Aschia incassavan ins mintg'onn rodund 80'000 francs. La reglamentaziun dad oz cuntenta buc en dus risguards:

- Las differentas reglamentaziuns dils anteriurs reglaments davart il manteniment dalla meglieraziun ston vegnir unificadas.
- Las reglamentaziuns per carrar sin vias d'alp, da funs e d'uaul ston per gronda part vegnir transformadas en ina lescha el senn formal.

1. sboz dalla lescha

La suprastanza communal ha instituiu l'entschatta 2019 ina gruppa da lavur per elavurar ina nova lescha davart il manteniment dallas ovras da meglieraziun. La gruppa da lavur ha elavurau in sboz ch'ei s'orientaus fetg allas disposiziuns dallas anteriuras vischnauncas numnadas survart. Ins vuleva cunzun che las proprietarias ed ils proprietaris dils beins immobiliars che profiteschan directamein ni indirectamein dallas ovras da meglieraziun cofinanzieschien il manteniment dallas vias da funs. Da l'autra vart havess ins annullau l'obligaziun da vignetta e la taxa da canzlia. Per motivs turistics han ins proponiu da schar carrar libramein sin la pli gronda part dallas vias da meglieraziun.

¹ LIG 74.12

1. cooperaziun publica

Il 2 da fenadur 2020 han ins presentau il sboz alla populaziun interessada. El fegl official ei la populaziun vegnida intimada da s'exprimer davart il sboz. Las proximas jamnas ha l'administraziun communal retschert 7 inoltraziuns. Quellas han proponiu principalmein las suandontas midadas:

- la nova lescha corrispunda buc al principi d'equivalenza (tgi che ha in avantatg dad ina prestaziun sto pagar ina taxa per quella);
- la part dils cuosts ei memia aulta per las persunas privatas;
- via libra per tuts: ei buca giavischau (la consequenza ei in augment dil traffic);
- buca mo las proprietarias ed ils proprietaris dils beins immobiliars duein pagar, mobein era auters utilisaders sco las pendicularas, las ovras electricas, ils proprietaris d'antennas ed alps privatas;
- ins vul mantener il sistem vertent cun vignettas e taxas da canzlia (quel ei secumprovaus).

2. sboz dalla lescha

La grappa da lavur ha cuntinuau ad elavurar la lescha ed ha fatg las suandontas enconuschientschas supplementaras che han effectuaus – ensemen cun las damondas menziunadas survast – ina gronda midada dil sboz dalla lescha arisguard il punct central dalla finanziaziun dil manteniment dallas vias da meglieraziun:

- Ei fuss mo pusseivel d'adossar ils cuosts da manteniment dallas vias da meglieraziun allas proprietarias ed als proprietaris dils beins immobiliars, sche la pusseivladad da carrar fuss restrenschiada fetg e sche quella vegness reducida mo sin quellas proprietarias e sin quels proprietaris.
- L'identificaziun dallas proprietarias e dils proprietaris dils beins immobiliars che ston pagar ta-xas per il sector dallas vias da meglieraziun sco era l'adattaziun annuala, p.ex. pervia da midadas da proprietad, havess giu per consequenza aults cuosts d'administraziun.
- La differenza concernent las entradas via in sistem da taxas dallas proprietarias e dils proprietaris en cumparegliaziun cun il sistem dad oz cun vignetta ei serevelada sco bia pli pintga che supponiu oriundamein.
- Il sistem dad oz cun vignettas e taxas da canzlia ei s'establiu ed acceptaus en general.

2. cooperaziun publica

La secunda exposiziun publica da cooperaziun dalla lescha davart il manteniment dallas ovras da meglieraziun (LMOM) ha giu liug dils 26 da mars 2021 tochen ils 30 d'avrel 2021. Las treis inoltraziuns han pertuccau cunzun ils suandonts fatgs:

- separaziun d'uals privats e publics,
- risguardar la peisa da vehichels agricols per calcular la pauschala da manteniment.

La separaziun d'uals privats e publics ha negina relevonza per l'applicabladad dalla lescha, perquei ein ins buc entaus sin quella damonda.

Las vias da fons han ins planisau e construieu en emprema lingia sin fundament da ponderaziuns agricolas. Introducir ina taxa da manteniment per vehichels agricols s'oppona a quei principi.

Explicaziuns davart las singulas stipulaziuns

art. 1

alineia 1: Gest en connex cun sendas e conducts d'aua pli vegls selai per part strusch pli identificar tgei parts ch'ins ha giu construui via la meglieraziun da quella ga. Ils plans d'execuziun mauncan savens els archivs. Per evitar problems da cunfinaziun includan ins el camp d'applicaziun ulteriuras ovras communalas ordeifer la zona da baghegiar che adempleschan las medemas funcziuns ni funcziuns semeglientas.

alineia 2: Sco vias d'uaul valan tenor l'ordinaziun cantunala davart igl uaul (OCG) vias, per las qualas la confederaziun ni il cantun han pagau contribuziuns forestalas per construir e renovar ellas. Aschia eis ei buca decisiv per la definiziun d'ina via d'uaul, sch'ella meina effectivamein tras igl uaul. Vias d'uaul san menar sur pastiras e vias da funs tras uauls. Vias da funs san denton buca esser vias d'uaul tenor la definiziun dall'OCG.

alineia 3: Ins sa buca excluder che proprietarias e proprietaris dils beins immobiliars ein secumentai el rom da meglieraziuns cun parts pli pintgas ed han persuerter obteniu dretgs specials sco per exempel dretgs da retrer auva gratuitamein. Annullar quels dretgs cun ina lescha cunterfagess al principi dalla buna fei.

art. 3

alineia 1, litera d: Cun la reglamentaziun d'utilisaziuns che cunfineschan cun las ovras ein manegiadas cunzun las prescripziuns sut l'alineia 3, vias da funs, nua ch'ins determinescha p.ex. ch'ers ed orts ston haver silmeins in meter distanza dil vial.

art. 4

Gest concernent colligiazions al sistem dil provediment d'aua havess ei buca fatg senn da relaschar aunc ina ga biaras disposiziuns davart la lescha dil provediment d'aua. L'applicaziun analoga procura p. ex. che tut las prescripziuns qualitativas ein garantidas.

art. 5 e 6

Quellas disposiziuns anflan ins ella gronda part dils reglaments da meglieraziun cun il medem cuntegn.

art. 7

alineia 2: Aschia san ins silmeins garantir el futur che las informaziuns relevantas en connex cun las meglieraziuns vegnien tenidas en salv.

art. 9

La clausula generala lubescha alla vischnaunca da conceder excepziuns, sche disposiziuns da quella lescha havessen per consequenza resultats absolutamein sproporziunai. La cundiziun che negins interess publics ni privats predominant s'opponien e las pusseivladads tenor l'alineia 2 garanteschon ch'il dretg vegni buca sutminaus.

art. 11

La possessura ni il possessur dil bein immobilier sto mantener ils uals privats. Sch'in ual vegn classificaus sco publics, surpren la vischnaunca ils cuosts da manteniment.

Quei artechel vala mo, sche ovras dalla meglieraziun ein pertuccadas.

art. 12 tochen 15

Quellas reglamentaziuns anflan ins ella gronda part dils reglaments da meglieraziun cun il medem cuntegn ni cun in cuntegn semeglient.

art. 16

La rumida da neiv sin vias da funs ei concepida oz differentamein. En emprema lingia han ins surpriu las usonzas dallas anteriuras vischnaucas. L'examinaziun pli detagliada ha per l'ina mussau che la vischnaunca rumescha tuttina ca. 25 kilometers via da funs e per l'autra ch'ils cuosts vegnan per part in summa buca reparti sin las cunfinontas ed ils cunfinonts ni savens tenor differents criteris. Igl artechel 16 prevesa uss ina reglamentaziun unitara.

alineia 1 e 2: Ina rumida da neiv nunprofessionala caschuna savens donns. Cun l'obligaziun da dumandar ina permissiun sa la vischnaunca garantir che mo persunas versadas rumeschien la neiv e che la responsabladad en cass da donns sappi vegnir eruida pli facilmein.

alineia 3: La vischnaunca ei obligada da rumir la neiv mo el territori habitau. Ei fa denton savens senn che la vischnaunca rumescha las vias da funs a beins immobiliars habitai suronn. Quei segirescha la formulaziun facultativa.

alineia 4: Il suandont exempel duei declarar il sistem da calculaziun. L'entira via da funs (che s'auda al maun public) ha ina lunghezia da 500 meters. 500 m x CHF 4 (in import da CHF 3-5 ei pusseivels) datan 2'000 francs. Avon maun ein las suandontas cunfinontas ed ils suandonts cunfinonts:

- A; entschatta dalla via da funs entochen la spartgida a siu bein immobilial = 200 m.
- B; entschatta dalla via da funs entochen la spartgida a siu bein immobilial = 300 m.
- C; entschatta dalla via da funs entochen la spartgida a siu bein immobilial = 500 m.

En total resulta dils tschancuns dad A, B, C ina lunghezia da 1'000 m. Tenor la repartiziun proporziunala sto A pia surprendre 20 % da CHF 2'000 = CHF 400, B 30 % = CHF 600 e C 50 % = CHF 1'000. In eventual interess public (p.ex. senda d'unviern) da 25 % reducess la summa repartida sin las cunfinontas ed ils cunfinonts sin 1'500 francs.

alineia 6: Sch'ei duvrass unanimidad savessen singulas cunfinontas e singuls cunfinonts impedir la rumida da neiv tras la vischnaunca ed aschia procurar per difficultads pli grondas per autras cunfinontas ed auters cunfinonts dependents dalla rumida per motivs da professiun ni da scola.

art. 18

Quei artechel renviescha alla nova lescha per carrar sin vias da funs.

art. 19

L'attribuziun dallas incumbensas corrispunda alla pratica dad oz. Quella ei secumprovada.

art. 20

Quei che risguarda il provediment d'aua dil territori habitau ei la vischnaunca obligada d'ademplier tut las disposiziuns da qualitat dil dretg surordinau. Per ils stabiliments dil provediment d'aua suttamess a quella lescha fuss quei mo pusseivel cun sforzs e cuosts sproporziunai. Quei artechel fa p. ex. attents las retschavidras ed ils retschaviders ch'ins beiba aua sin agen prighel e che la vischnaunca sa da principi buca vegnir fatga responsabla.

art. 21

Per tuttina tener in'aulta qualitat dall'aua e dalla reit da conducts vegn decidiu ch'ils artechels corrispondents dalla lescha dil provediment d'aua vegnien applicai.

art. 23

La regulaziun dad oz ei buc unitara e sebase per part sin contracts pli vegls. La suprastonza communal ei digl avis che la schuada ei in nez special per las persunas autorisadas e ch'ellas ston perquei era finanzia ella.

art. 24

La responsabladad e la sorprendida dils cuosts per mantener e renovar drenaschas ha procurau per differentas discussiuns. Ei vala uss il principi ch'in nez special sto vegnir finanziaus sez.

art. 27

Ei vegn incassau taxas per ils stabiliments dil provediment d'aua, da begls e da schuada. Sco declarau preliminarmein han ins desistiu d'incassar taxas dallas proprietarias e dils proprietaris dils beins immobiliars en connex cun vias da funs.

art. 28

L'ordinaziun determinescha l'altezia exacta dallas taxas.

art. 30

Ins introducescha ina finanziaziun speciala. Aschia san ins garantir ch'ils cuosts e las entradas da taxas ein equilibrai sur ils onns.

Tenor igl art. 35 lit. a dalla constituziun communal ei il parlament communal responsabels per il resalch da leschas. Il referendum facultativ resta resalvaus tenor art. 32 al. 1 lit. a.

Proposta

Sin fundament dallas explicaziuns precedentas fa la suprastonza communal las suandontas propostas al parlament:

- d'entrar ella fatschenta;
- d'approbar la lescha davart il manteniment, la gestiun e l'utilisaziun dallas ovras da meglieraziun e d'ulteriuras ovras ordeifer il territori da baghegiar.

Illanz/Glion, ils 25 da matg 2021

Suprastonza communal Illanz/Glion